

Obyczaje i obrzędy

- Wprowadzenie
- Film
- Interaktywne ćwiczenia multimedialne
- Podsumowanie
- Słowniczek
- Dla nauczyciela

Wprowadzenie

Podróże kształcą - mówi znane powiedzenie. Dzięki nim poznajemy nieznane nam kultury, tradycje, święta, obyczaje i codzienność. Daj się zaprosić na spotkanie z mieszkańcami różnych kontynentów, przedstawicielami innych kultur i narodowości.

Już wiesz

Przez zapoznanie się z e-materiałem należy znać:

- położenie kontynentów i ich najważniejszych krajów;
- wybrane polskie święta i obyczaje.

Nauczysz się

- zdefiniujesz pojęcia: obyczaj, obrzęd, tradycja;
- rozpoznasz i podasz przykłady różnic kulturowych;
- porównasz ze sobą tradycje i obyczaje różnych regionów świata;
- scharakteryzujesz święta obchodzone w różnych krajach na świecie;
- opisziesz obyczaje kultywowane przez różne narodowości.

Film

Zasób interaktywny dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/D13ACYTvJ>

Źródło: LEARNETIC SA, licencja: CC BY 2.0.

Interaktywne ćwiczenia multimedialne

Ćwiczenie 1

Zaznacz obrazek, który przedstawia obchodzone w Tajlandii Święto Światła.

Zasób interaktywny dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DdqSsahDD>

Źródło: LEARNETIC SA, licencja: CC BY-SA 2.0.

Podsumowanie

Tym, co odróżnia od siebie narody, jest m.in. kultura oraz związane z nią święta i obyczaje. Zdarza się, że pewne tradycje znajdują swoje odpowiedniki w różnych krajach, ale są odmiennie kultywowane. Należą do nich na przykład uroczystości Wielkiego Tygodnia w Ameryce Południowej i w Hiszpanii czy powitanie wiosny w Indiach.

W wielu krajach niektóre tradycje przetrwały do dzisiaj dzięki rdzennym mieszkańcom. Przykładem takich zwyczajów jest Festiwal Tańca Aborygenów, rytualne tatuowanie twarzy przez Maorysów i święto Waju Tang czy kultywowane przez Dogonów (rdzennych mieszkańców Republiki Mali) święto odnowy kosmosu, tzw. Sigi.

Pamiętajmy, że w różnych krajach mogą obowiązywać odmiennie normy codziennych zachowań, np. sposób powitania czy ubierania się. To, co jedna narodowość akceptuje, inna może odbierać negatywnie. Skrajne reakcje wywołują m.in. mlaskanie i siorbanie przy stole czy rozmowy przez telefon komórkowy w miejscu publicznym.

Ćwiczenie 1

Przeczytaj poniższe zdania i zaznacz, czy są one prawdziwe, czy fałszywe.

	Prawda	Fałsz
Karnawał w Wenecji odbywa się latem, kiedy zjeżdża do miasta najwięcej turystów.	☐	☐
Przed wyprawą turystyczną warto poznać zwyczaje danej społeczności.	☐	☐
W Tajlandii widelec podany do posiłku służy do nakładania dania na łyżkę.	☐	☐

Źródło: LEARNETIC SA, licencja: CC BY-SA 2.0.

Słowniczek

Aborygeni

rdzenni mieszkańcy Australii

Dogonowie

lud mieszkający w Mali, w Afryce Zachodniej; Dogoni

Elżbieta Dzikowska

historyk sztuki, znawczyni języka, kultury i dziejów Chin, podróżniczka, autorka wielu książek, programów telewizyjnych, audycji radiowych, artykułów publicystycznych; wraz ze swoim partnerem Tonym Halikiem zrealizowała około 300 filmów podróżniczych, prowadziła popularny podróżniczy program telewizyjny *Pieprz i wanilia*

Holi

hinduskie święto wiosny obchodzone na przełomie lutego i marca, tego dnia Hindusi na znak radości malują twarze, obrzucają się kolorowymi proszkami i polewają wodą

karnawał

(łac. *carnem levāre* - mięso usuwać, żegnać się z mięsem; wł. *carnevale*) - okres zabaw i balów trwający od święta Trzech Króli do Środy Popielcowej; karnawał szczególnie hucznie obchodzi się w Wenecji na dziesięć dni przed Środą Popielcową; rozpoczyna go „lot anioła”, czyli akrobata unoszącego się na linach nad placem św. Marka, na ulice wychodzą kolorowo przebrani ludzie, nieodłącznym atrybutem każdego kostiumu jest maska

Maorysi

rdzenni mieszkańcy Nowej Zelandii pochodzenia polinezyjskiego

Marek Kamiński

polski polarnik, podróżnik, przedsiębiorca, który jako pierwszy zdobył oba bieguny Ziemi w ciągu jednego roku

Martyna Wojciechowska

polska dziennikarka, podróżniczka, pisarka, prowadzi autorski program podróżniczy *Kobieta na krańcu świata*

Maslenica

święteczny cykl uczt, zabaw i tańców przy ogniu przypadający na siedem tygodni przed Wielkanocą obchodzony na terenach Rosji, Ukrainy i Białorusi

moko

tradycyjny maoryski tatuaż twarzy i całego ciała

obrzęd

szereg tradycyjnych praktyk towarzyszących uroczystości o charakterze religijnym, rodzinnym lub społecznym; obrządek

pasos

drewniane platformy ze stacjami Drogi Krzyżowej, niesione podczas procesji w Wielki Piątek

Sigi

święto odnowy Kosmosu obchodzone przez afrykański lud Dogonów co sześćdziesiąt lat na pamiątkę zmarłych przodków; w trakcie ogólnowioskowej biesiady odbywają się skomplikowane rytuały, wymagające przygotowania masek i sakralnych przedmiotów, po raz ostatni Sigi obchodzono w 1967 r.

święto

1. dzień, w którym obchodzi się uroczystości państwowe lub religijne; 2. szczególna okazja, ważne wydarzenie

Święto Chrztu Pańskiego

święto chrześcijańskie obchodzone 19 stycznia w Kościele prawosławnym; obrzęd święcenia wody odprawiany na pamiątkę chrztu Jezusa Chrystusa w Jordanie

Święto Światła Diwali

jedno z najważniejszych świąt w Indiach, obchodzone przez kilka dni na przełomie października i listopada. Na znak zwycięstwa światła nad ciemnością i dobra nad złem zapala się przed domami lampki oliwne. Hindusi obdarowują się słodyczami i spotykają w gronie najbliższych

tradycja

ogół obyczajów, norm, poglądów, zachowań itp. właściwych jakiejś grupie społecznej, przekazywanych z pokolenia na pokolenie; też: ciągłość tych obyczajów, norm, poglądów lub zachowań

Tony Halik

polski podróżnik, dziennikarz, pisarz, fotograf, autor programów telewizyjnych o tematyce podróżniczej

Waju Tang

najważniejsze maoryskie święto, podczas którego Maorysi przywdziewają tradycyjne stroje, tańczą i biorą udział w procesjach

Dla nauczyciela

Scenariusz

Autor

Learnetic

Temat zajęć

Obyczaje i obrzędy

Grupa docelowa

Szkoła podstawowa, klasa VI

Ogólny cel kształcenia

Wzmacnianie poczucia tożsamości kulturowej i narodowej oraz kształtowanie postawy otwartej wobec świata i innych ludzi.

Kształtowane kompetencje kluczowe

Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady UE z dnia

18.12.2006r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie

- Porozumiewanie się w języku ojczystym
- Świadomość i ekspresja kulturalna

Cele (szczegółowe) operacyjne

Uczniowie:

- poznają znaczenie terminów: obyczaj, obrzęd, tradycja,
- rozwijają umiejętność słuchania i analizowania tekstów audiowizualnych,
- poznają obyczaje, święta i tradycje praktykowane na różnych kontynentach,
- analizują i porównują obyczaje i obrzędy związane z obchodzeniem różnych świąt,
- tworzą plan podróży,

- rozwijają zdolność tolerancji
- określają cechy idealnego podróżnika.

Metody/techniki kształcenia

- metoda asymilacji wiedzy: pogadanka, dyskusja
- metoda eksponująca: pokaz filmu
- metoda praktyczna: ćwiczenia interaktywne; tworzenie plakatu,
- metoda samodzielnego dochodzenia do wiedzy: “burza mózgów”
- metoda inscenizacyjna: drama

Formy pracy

- zbiorowa
- grupowa
- indywidualna

Przebieg lekcji

Faza wprowadzająca

1. Nauczyciel pyta uczniów, dokąd pojechaliby w wymarzoną podróż i dlaczego. Po krótkiej pogadance zaprasza ich w wirtualną podróż na kontynenty, podczas której poznają tradycje praktykowane w różnych rejonach świata.

Faza realizacyjna

1. Nauczyciel zapowiada projekcję filmu *Obyczaje i obrzędy*. Najpierw jednak omawia wspólnie z uczniami znaczenie zawartych w tytule pojęć. Uczniowie odczytują z zakładki *Słowniczek* definicje obyczaju i obrzędu oraz wskazują różnice między nimi. Zapoznają się też ze znaczeniem terminu *tradycja*.
2. Następnie nauczyciel wyświetla film *Obyczaje i obrzędy*, który zatrzymuje po słowach: *Mam nadzieję, że wzbudzą wasze zainteresowanie i chęć podróżowania*. Inicjuje dyskusję wokół przytoczonej na początku sentencji: *Pierwszym warunkiem zrozumienia obcego kraju jest powąchanie go*. Pyta uczniów, jak rozumieją to zdanie.
3. Po krótkiej dyskusji uczniowie kontynuują oglądanie filmu do słów: *Najpiękniejszą wybiera się na koniec karnawału*. Następnie rozwiązują ćwiczenia interaktywne od 1 do 3.
4. Nauczyciel dzieli uczniów na cztery grupy. Każdy zespół reprezentuje jeden kontynent (Europę, Azję, Afrykę i Amerykę Łacińską). Uczniowie mają za zadanie przygotować plakat (w formie papierowej lub multimedialnej) zachęcający do wzięcia udziału w wybranym przez nich (omówionym w filmie) święcie. Powinny się na nim znaleźć

informacja o miejscu wydarzenia i jego program. Do przygotowania plakatu uczniowie wykorzystują wiadomości zdobyte w internecie oraz podczas oglądania filmu. Po zakończonej pracy każdy zespół prezentuje swój plakat. Następnie uczniowie starają się wskazać cechy wspólne omówionych świąt (np. tańce, stroje) – mogą też nawiązać do innych świąt, z którymi im się one kojarzą. O ile to możliwe, próbują znaleźć ich odpowiedniki w Polsce (np. Maslenica i ostatki) i porównać je ze sobą. Może niektóre ze świąt obchodzone na innych kontynentach czy w innych państwach Europy przyjęły się w naszym kraju (np. holi)?

5. Nauczyciel wyświetla dalszy ciąg filmu po słowach: *Najpiękniejszą wybiera się na koniec karnawału*. Uczniowie notują w tym czasie usłyszane obyczaje wraz z krajem lub regionem, dla którego są one charakterystyczne. Następnie wykonują ćwiczenia interaktywne od 4 do 8. Odpowiedzi omawiają wspólnie z nauczycielem.
6. Nauczyciel inicjuje dyskusję na temat tolerancji wobec odmienności kulturowej. Uczniowie analizują nietypowe zwyczaje, praktyki religijne, preferencje kulinarne, style życia, omawiają sytuacje wymagające tolerancji. Sugerują właściwe reakcje.
7. Nauczyciel zapisuje na tablicy nazwy kontynentów: Europa, Azja, Australia, Ameryka Południowa. Następnie pyta uczniów, który kontynent zainteresował ich najbardziej i który najchętniej by odwiedzili. Czym jest podyktowana ich decyzja (atrakcyjnością zabytków, walorami przyrodniczymi, kulinariami, itp.)? Odpowiedzi notuje na tablicy w celach statystycznych.
8. Uczniowie zastanawiają się, co powinien zawierać dobry plan wyprawy, o czym warto pamiętać, na co zwrócić uwagę. Wspólnie z nauczycielem omawiają cechy dobrego planu:
 - 1) Określenie celu podróży;
 - 2) Wyliczenie kosztów;
 - 3) Zadbanie o zdrowie i bezpieczeństwo;
 - 4) Przemyślenie i sprawdzenie transportu;
 - 5) Przemyślenie, jakie atrakcje chcemy zobaczyć.

Uczniowie w parach układają plan podróży. Przed rozpoczęciem pracy rozwiązują ćwiczenie nr 9. Po zakończonej pracy dzielą się informacjami i uzupełniają swoje plany.

9. Na zakończenie uczniowie zastanawiają się nad zdefiniowaniem cech idealnego podróżnika. Jakimi zasadami powinien się kierować? Rozwiązują ćw. 10. Odpowiedzi omawiają wspólnie z nauczycielem oraz dodają do podanych w zadaniu propozycji własne pomysły. Dobrze, by powołali się na znanych sobie podróżników.

Faza podsumowująca

1. Wkorzystując informacje zdobyte na lekcji, uczniowie interpretują* *przysłowie: *Co kraj to obyczaj.*

Praca domowa

1. Napisz relację na bloga lub nakręć wypowiedź w formie videobloga z podróży na inny kontynent. Opowiedz o tym, gdzie byłeś, kogo spotkałeś, jakie obyczaje cię zaskoczyły, w jakich świętach uczestniczyłeś?

Metryczka

Tytuł

Obyczaje i obrzędy

Temat lekcji z e-podręcznika, do którego e-materiał się odnosi

Z wizytą na innym kontynencie

Przedmiot

Język polski

Etap edukacyjny

II/szkoła podstawowa

Podstawa programowa

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.

1. Czytanie i słuchanie. Uczeń:

2) określa temat i główną myśl tekstu;

3) identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi (autora, narratora, czytelnika, słuchacza);

4) identyfikuje wypowiedź jako tekst informacyjny, literacki,

9) wyciąga wnioski wynikające z przesłanek zawartych w tekście

II. Analiza i interpretacja tekstów kultury

2. Analiza. Uczeń:

8) wskazuje cechy charakterystyczne przekazów audiowizualnych (filmu, programu informacyjnego, programu rozrywkowego), potrafi nazwać ich tworzywo (ruchome obrazy, warstwa dźwiękowa);

III. Tworzenie wypowiedzi.

1. Mówienie i pisanie. Uczeń:

1) tworzy spójne teksty na tematy poruszane na zajęciach – związane z otaczającą rzeczywistością i poznanymi tekstami kultury;

2) dostosowuje sposób wyrażania się do oficjalnej i nieoficjalnej sytuacji

komunikacyjnej oraz do zamierzonego celu;

3) formułuje pytania do tekstu;

Nowa podstawa programowa

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

1) omawia elementy świata przedstawionego, wyodrębnia obrazy poetyckie w poezji;

2) rozpoznaje fikcję literacką; rozróżnia i wyjaśnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach, ze szczególnym uwzględnieniem ich w prozie realistycznej, fantastycznonaukowej lub utworach fantasy;

3) rozpoznaje czytany utwór jako baśń, legendę, bajkę, hymn, przypowieść, mit, opowiadanie, nowelę, dziennik, pamiętnik lub powieść oraz wskazuje jego cechy gatunkowe; rozpoznaje odmiany powieści i opowiadania, np. obyczajowe, przygodowe, detektywistyczne, fantastycznonaukowe, fantasy;

4) zna i rozpoznaje w tekście literackim: epitet, porównanie, przenośnię, wyrazy dźwiękonaśladowcze, zdrobnienie, zgrubienie, uosobienie, ożywienie, apostrofę, anaforę, pytanie retoryczne, powtórzenie oraz określa ich funkcje;

11) wskazuje w utworze bohaterów głównych i drugoplanowych oraz określa ich cechy;

12) określa tematykę oraz problematykę utworu;

- 13) wskazuje i omawia wątek główny oraz wątki poboczne;
- 14) nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst;
- 15) objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach;
- 16) określa doświadczenia bohaterów literackich i porównuje je z własnymi;
- 18) wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne oraz elementy wiedzy o kulturze;

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

- 1) identyfikuje wypowiedź jako tekst informacyjny, publicystyczny lub reklamowy;
- 2) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio;
- 3) określa temat i główną myśl tekstu;
- 5) odróżnia zawarte w tekście informacje ważne od drugorzędnych;
- 6) odróżnia informacje o faktach od opinii;

II. Kształcenie językowe.

1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:

- 1) rozpoznaje w wypowiedziach części mowy (czasownik, rzeczownik, przymiotnik, przysłówki, liczebniki, zaimek, przyimek, spójnik, partykuła, wykrzyknik) i określa ich funkcje w tekście;
- 9) określa funkcję wyrazów poza zdaniem, rozumie ich znaczenie i poprawnie stosuje w swoich wypowiedziach;

2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:

- 1) wskazuje główne cechy języka mówionego i języka pisanego;
- 2) posługuje się oficjalną i nieoficjalną odmianą polszczyzny;
- 3) używa stylu stosownego do sytuacji komunikacyjnej;
- 4) rozumie dosłowne i przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi; rozpoznaje wyrazy wieloznaczne, rozumie ich znaczenie w tekście oraz świadomie wykorzystuje do tworzenia własnych wypowiedzi;
- 5) rozpoznaje w wypowiedziach związki frazeologiczne, dostrzega ich bogactwo, rozumie ich znaczenie oraz poprawnie stosuje w wypowiedziach;

6) rozpoznaje słownictwo neutralne i wartościujące, rozumie ich funkcje w tekście;

3. Komunikacja językowa i kultura języka. Uczeń:

1) identyfikuje tekst jako komunikat; rozróżnia typy komunikatu: informacyjny, literacki, reklamowy, ikoniczny;

2) identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi;

3) określa sytuację komunikacyjną i rozumie jej wpływ na kształt wypowiedzi;

III. Tworzenie wypowiedzi.

1. Elementy retoryki. Uczeń:

1) uczestniczy w rozmowie na zadany temat, wydziela jej części, sygnały konstrukcyjne wzmacniające więź między uczestnikami dialogu, tłumaczące sens;

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

1) tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: dialog, opowiadanie (twórcze, odtwórcze), opis, list, sprawozdanie (z filmu, spektaklu, wydarzenia), dedykacja, zaproszenie, podziękowanie, ogłoszenie, życzenia, opis przeżyć wewnętrznych, charakterystyka, tekst o charakterze argumentacyjnym;

IV. Samokształcenie. Uczeń:

3) korzysta z informacji zawartych w różnych źródłach, gromadzi wiadomości, selekcjonuje informacje;

4) zna i stosuje zasady korzystania z zasobów bibliotecznych (np. w bibliotekach szkolnych oraz on-line);

7) rozwija umiejętność krytycznej oceny pozyskanych informacji;

8) poznaje życie kulturalne swojego regionu;

9) rozwija umiejętności efektywnego posługiwania się technologią informacyjną oraz zasobami internetowymi i wykorzystuje te umiejętności do prezentowania własnych zainteresowań.

Kompetencje kluczowe

Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady UE z dnia 18.12.2006r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie

- Porozumiewanie się w języku ojczystym

- Kompetencje społeczne i obywatelskie
- Umiejętność uczenia się

Cele edukacyjne zgodne z etapem kształcenia

Uczniowie:

- poznają znaczenie terminów: obyczaj, obrzęd, tradycja,
- rozwijają umiejętność słuchania i analizowania tekstów audiowizualnych,
- poznają obyczaje, święta i tradycje praktykowane na różnych kontynentach,
- analizują i porównują obyczaje i obrzędy związane z obchodzeniem różnych świąt,
- tworzą plan podróży,
- rozwijają zdolność tolerancji,
- określają cechy idealnego podróżnika.

Powiązanie z e-podręcznikiem

<http://www.epodreczniki.pl/reader/c/222087/v/21/t/student-canon/m/j0000008Q3B6v21>